

Осійк Діана Петрівна

*студентка 2-го курсу магістратури
факультету Цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: доц. Мельник Світлана Борисівна*

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ЯК СКЛАДОВІ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Мале та середнє підприємництво (далі – МСП) є основою стабільного економічного розвитку країни. Дана категорія підприємств є досить гнучкою та мобільною, що дозволяє швидко реагувати на потреби суспільства та держави. Проте, порівняно з розвиненими країнами, які значну частину коштів державного бюджету виділяють на підтримку МСП для підвищення конкурентоспроможності, якості продукції, інноваційного розвитку, підвищення соціального рівня населення, Україна помітно відстає.

Державна підтримка МСП в Україні здійснюється на міжнародному, національному, регіональному та місцевому рівні.

Щодо підтримки МСП на міжнародному рівні, то варто зазначити, що рушійною силою у даному питанні є ратифікація Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію). Стаття 378 Угоди про асоціацію зазначає, що поглиблене співробітництво має покращити адміністративну структуру та нормативно-правову базу для українських і європейських суб'єктів господарювання в Україні та ЄС та повинно ґрунтуватися на політиці ЄС щодо розвитку малого і середнього підприємництва та промисловості з урахуванням визнаних на міжнародному рівні принципів та практики в цих сферах [1]. Для виконання поставлених завдань Україна розробила Стратегію розвитку МСП, яка визначає тяжкий стан української економіки, спричинений геополітичним конфліктом та акцентує увагу на способах розв'язання проблем, ґрунтується на принципах Європейської хартії малих підприємств, прийнятої у 2000 р (далі –

Хартія). У Хартії визначається великий потенціал малих підприємств, важливість духу підприємництва, створення сприятливих умов для організації власного бізнесу, важливість таких цінностей як професіоналізм, надійність та гнучкість малих та середніх підприємств. Хоча більшість принципів Хартії носять декларативний характер, наприклад, «підприємництво як цінна і продуктивна навичка безпечної життєдіяльності на всіх рівнях відповідальності» [2]. Навряд чи вона матиме вплив на діяльність МСП. Проте крім визначених принципів Хартія включає в себе обов'язки держав, які її підписали, та план їх дій, наприклад, напрям на розвиток малого підприємництва.

На базі Хартії був розроблений Закон про малий бізнес (A Small Business Act for Europe), який остаточно розставив всі пріоритети політики по відношенню до МСП. Він направлений на реалізацію основного принципу «думай спочатку про мале». Даний Закон застосовується до всіх підприємств, які по критеріям ЄС відносяться до малих та середніх та включає 10 головних принципів, які є керуючими при здійсненні політики як на рівні ЄС, так і на національному рівні.

На національному рівні підтримка МСП забезпечується на рівні всієї країни, тому охоплюється всі або більшість адміністративно-територіальних одиниць. Правовою основою державної підтримки МСП на національному рівні є стратегія розвитку МСП на відповідний період, а також нормативно-правові акти, програми підтримки державного та регіонального рівнів та відповідні інституції, які забезпечують реалізацію політики у даній сфері. Один з основних спеціальних актів у даній сфері є Закон України «Про розвиток та підтримку малого та середнього підприємництва в Україні», який включає в себе принцип ефективності державної підтримки МСП та використання бюджетних коштів, принцип доступності, відкритості та прозорості проведення державних процедур, принцип рівності суб'єктів МСП щодо доступу до відповідних ресурсів, передбачених державними програмами.

Іншим нормативно-правовим актом, який було прийнято у зв'язку з виконанням зобов'язань, визначених Угодою про асоціацію, є Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання». Даний Закон має на меті забезпечення захисту та розвиток конкуренції на внутрішньому та зовнішньому ринку, а також забезпечення прозорості витрачання державних ресурсів [3]. При отриманні державної допомоги її надавачі повинні повідомити про існуючу державну підтримку для проведення її сумісності з правилами конкуренції. Головним органом, який реалізує політику у даній сфері, є Антимонопольний комітет України (далі – АМКУ). Відповідно до Роз'яснень АМКУ з питань застосування законодавства у сфері державної допомоги № 35-рр/дд від 05.10.2017 р. встановлюється, що державна підтримка є державною допомогою, якщо одночасно виконуються такі умови: 1) суб'єкт господарювання є отримувачем наданої підтримки; 2) фінансування проводиться за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів; 3) підтримка створює переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності; 4) підтримка спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції [4].

З цього випливає, що за відсутності хоч однієї з вищенаведених умов та чи інша державна підтримка не може вважатися державною допомогою.

Для забезпечення контролю за наданням державної допомоги створено «Портал державної допомоги», розроблений Антимонопольним комітетом України за підтримки проекту міжнародної технічної допомоги ЄС для збору інформації про чинну державну допомогу, на якому розміщено реєстр державної допомоги, справи щодо надання державної допомоги, рішення щодо державної допомоги, тощо. Тобто, здійснюється моніторинг наданої державної допомоги.

Крім цього, для реалізації політики державної підтримки МСП створюються відповідні органи. Головним органом у сфері забезпечення та реалізації політики у сфері підприємництва є Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (далі – Мінекономіки). У 2018 році

створено Офіс розвитку МСП при Мінекономіки, який має стати державним органом, що надає підтримку підприємцям. Завданням Офісу є розробка програм малого та середнього бізнесу, тобто здійснення полегшення доступу до фінансування та розвиток інфраструктури підтримки МСП у регіонах. Крім вищезазначених органів існують інші інституції, які здійснюють свої повноваження у сфері підтримки МСП, проте їх розгалуженість створює певну складність при отриманні відповідної державної підтримки. Наприклад, планується створити Агентство розвитку МСП, яке надаватиме консультаційні послуги, плануватиме бізнес-процеси. Проте в Україні існує Український фонд підтримки підприємництва, до того ж існують профільні комітети, тому сумнівним є створення нового органу, який повинен вирішити «стару» проблему.

Отже, головним напрямком України у сфері підтримки МСП має стати принцип «думай спочатку про мале», а також усунення адміністративного тиску для забезпечення здійснення підтримки, яка активізує самодопомогу. Імплементация європейських стандартів завдяки Угоді про асоціацію в українське законодавство має на меті вдосконалення правових засад здійснення підтримки МСП.

Список використаної літератури:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 30 листопада 2015 р. Офіційний вісник України. 2014. № 75. Ст. 2125.
2. Європейська хартія малих підприємств від 19 червня 2000 р. № 994_860. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_860 (дата звернення: 08.11.2019).
3. Про державну допомогу суб'єктам господарювання: Закон України від 2 березня 2018 р. № 1555-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 34. Ст.1173.
4. Про застосування законодавства у сфері державної допомоги: Роз'яснення Антимонопольного комітету України № 35-pp/дд. від 05 жовтня

2017 п. URL :

<http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=137546&schema=main> (дата звернення: 10.12.2019).